

Sokat ígérő kísérletek

Ipari szemétből nyersanyag

A technika fejlődése, a fokozódó ütemű kutatások új lehetőséget teremtenek olyan anyagok hasznosítására, melyeket eddig környezetszennyező, értéktelen ipari melléktermékként tartottak nyilván. Ilyen hulladék például a széntüzeléses hőerőművekből kikerülő pernye. Az elmúlt évtizedekben 60 millió tonna pernyesalak gyűlt össze hazánkban a nagy hőerőművek környékén, s évente ötmillió tonnával gyarapodik az immár hegyekké nőtt hulladék. A pernyehányók jelentős nagyságú területet kötnek le, és szennyezik a településeket, levegőjét.

Több országban a szakemberek már megkezdtek a pernye hasznosításának módját. A Német Demokratikus Köztársaságban, Csehszlovákiában, a Szovjetunióban és az Egyesült Államokban eredményesen alkalmazzák házgyári építőelemek és speciális habarcsok gyártására. Más államokban repülőterek, autópályák, vízzáró gátak építésénél hasznosítják a pernyét.

Hazánkban is biztató kísérletek kezdődtek ennek a szinte kifogyhatatlan ipari hulladéknak az értékesítésére. Az országban elsőként Komárom megyében több kilométernyi utat építettek új technológiával; mészhidrárt és kavics hozzáadásával pernyét

építettek be az utak alapjába. Az első „pernyés” utak jól beváltak; kitűnően bírják a súlyos mezőgazdasági gépek terhelését, és a fagy sem tesz kárt bennük. A Komárom megyei tapasztalatok alapján az ország más megyéiben is hasznosítják majd útépitkezéseknél — a cement helyettesítésére — a pernyét.

A legújabb kísérletek arról tanúskodnak, hogy előnyös a pernye ásványtartalmának a kinyerése is. A Tatbányai Szénbányánál már évek óta folyó kutatások során bebizonyosodott, hogy a barnaszén eltávolítása után fennmaradó pernye nagy mennyiségben tartalmaz alumíniumot és szilikátokat. Az ilyen pernyéből mészkő hozzáadásával cementet és timföldet lehet gyártani. A szakemberek már kidolgozták a régi és a majd felépülő új erőművek pernyéjének hasznosítási technológiáját. Műszerük nagy feltűnést keltett a KGST-tagállamokban, és újabban szovjet szakemberek is bekapcsolódtak a ma még ipari hulladékként kezelt pernye további hasznosításának kutatásába.

Most már nemcsak külföldi, hanem hazai kísérletek is igazolják, hogy az óriás pernyehányók gazdaságosan kiaknázzható nyersanyagforrások válhatnak.

A megye egyik legdinamikusabban fejlődő szövetkezte az Universal. Tavaly 140 millió forint volt a termelése, az idén 153 millióra tervezik ezt az összeget. A IV. ötéves terv során kezdték gyártani aerosolos termékeiket. Növényvédő szerekből nyolc, kozmetikai testápolókból tizennyolc, háztartási vegyipari készítményekből pedig ötfélét gyártanak ebben az évben, melyek szabadalommal védettek.

Karácsony előtt néhány újdonsággal jelentkezett a szövetkezet. Az első számú „sztár” az Adria névre keresztelt ginszeng tartalmú fürdőhab. Flakonján ez olvasható: általános erősítő és élénkítő hatású készítmény, növeli a bőr rugalmasságát. Alapanyag-kivonatát Ausztriából vásárolják, ezzel magyarázható viszonylag magas ára. Aki hisz a csodákban, nem árt, ha tudja: a ginszeng Kelet-Ázsiában gyógy- és varázserőjének hitt gyökereit igen keresett borostyánféleség. Külföldi szaklapok szerint a belőle készült kivonat szabályozza a vérképzést, a szervezet szénhidrát-háztartását, hat az agy működésére, serkenti a fizikai teljesítőképességet. Ugyancsak újdonság az Adria fürdőkrisztály és a Skála desodor. A drágább kozmetikai szerek dobozait — így az utóbbi testápolót is — zárónyelvvel látták el. Csak ennek eltávolításával lehet hozzáférni a szelephez. Ha sértetlen a műanyag plomba, nem keveredhet gyanúba a bolti eladó, mondván: használt a permetből.

A virágok kedvelőinek szolgálhat öröme a Flóralux elnevezésű dísznövény védő, amely táplálja a növényt, élénkíti és fényt ad színének. A leveleken egyenletes filmréteggént oszlik szét, bevonata portaszító tulajdonságú. Szintén az év végén került a boltokba a Club fertőtlenítő hatású légriszt. Hazánkban az Universal Vegyi és Kultúrcikk Ipari Szövetkezet gyártja — a KHV után — a legtöbb aerosolos készítményt. Ezen- te négy és fél millió dobozt töltenek meg különféle vegyi és kozmetikai anyagokkal. Már megrendeltek egy új, úgynevezett aerosol kísérelő gépet, amelynek kapacitása

a jelenlegiének kétszerese lesz. Idei beruházás az ipari gőzt előállító kazánház megépítése, és egy nagy teljesítményű hűtőgép beszerzése.

Tovább bővítik termékeik skáláját: a hazai luxusigények kielégítésére is gondolnak új arcviz, köröm- és hajlakk forgalomba hozatalával. Ezek minősége fölveszi majd a versenyt az importárakkal. Rögóta a hiánycikkek listáján szerepel a leheletfrissítő. Gyártására szintén felkészültek. Újdonság lesz a Pirimor nevű levélpermet, valamint a vágótűvirág-tartósító só. A laboratóriumi kísérletek azt bizonyítják, hogy használatával legalább két héttel meghosszabbítható a virágok élete.

Televíziók csatornaváltójának tisztításához nélkülözhetetlen a kontakt- és a szigetelő permet. A híradástechnikai műszereszek veszik majd nagy hasznát — ugyancsak hiánycikkek évek óta — ennek az egy nyugatnémet céggel kooperációban készülő terméknek.

A szövetkezet nemcsak modern gépek beszerzésével növeli hatékonyságát, fejleszt műszaki színvonalát. Gondolatot tartogat még a vásárlóknak az idén.

mai továbbképzésére is. Jelenleg tizenheten vesznek részt azon a vegyipari tanfolyamon, melyet az Universal a 600-as Ipari Szakmunkásképző Intézettel karöltve szervezett. Az intenzív tanfolyamon egy évre sűrítették három év anyagát. Aki eredményesen leviszgázik, szerves vegyiparigazgató szakmunkás-képesítést szerez. A személynként háromezer forintot tandíjat, melyben a könyvek ára is benne foglaltatik, a szövetkezet vállalta magára. Egyes tantárgyakat az Universal szakmérnökei tanítanak. Lehetőséget teremtenek a házi laboratórium heti kétszeri használatára: itt folynak a szakmai gyakorlatok.

A 156 dolgozó fele érettségizett, vagy szakközépiskolát végzett. A diplomások száma 11. Az egy főre jutó termelési érték 1 millió 65 ezer forint.

Az Universal Szövetkezet jól képzett műszaki gárdája — egy-egy új kozmetikai és háztartási vegyipari készítmény kidolgozásával — reméljük — sok kellemes meglepetést tartogat még a vásárlóknak az idén.

Az összefogás városa

A mongóliai Darhan város lakóinak száma elérte az 55 ezret. A tizenhat évvel ezelőtti még jelentéktelen kis vasútállomás ma az ország második legnagyobb ipari központja.

A szocialista országok, a Szovjetunió, Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország segítségével épült iparvárosban hőerőmű, hűsűföldolgozó üzem, építőanyaggyár, szénbánya működik. Az egy évvel a határidő előtt átadott házgyár évi 70 000 négyzetméter kapacitásával lehetővé teszi a lakásépítés ütemének megháromszorozását.

Sok külföldi szakember dolgozik Darhanban, így méltán nevezik a nemzetközi összefogás városának. A helyi szükségleteknél jóval többet termelő cementgyár például csehszlovák segítséggel épült. A külföldön is keresett irhabundát bolgár közreműködéssel épült, évi 700 000 bört feldolgozó gyárban készítik.

Az élelmiszerkombinát a szovjet szakemberek munkáját dicséri. Más ipari és kulturális intézmények építésében és felszerelésében magyar és NDK-beli szakemberek vettek részt.

A modern, szocialista Darhan gyors ütemű fejlődés jellemzi.

Ki fizet a járdai balesetekért?

Sz. F. szegedi olvasónk decemberben munkába menet az egyik magánház előtt a járdán elcsúszott és lábát törte. A baleset azért következett be, mert a ház előtt a járda nem volt a hótól megtisztítva, síkos volt, mert felszóra sem volt. A balesetet olvasónk a vállalatnál bejelentette, s kérte, hogy azt üzemi balesetként ismerjék el, valamint a táppénz és a keresete közötti különbözetet térítse meg a vállalat.

A vállalatnál a baleset üzemiséget nem ismerték el, hivatkozva arra, hogy balesetet csak a társadalombiztosítási jogszabályok szerint ismerhetik el, a munkajogi szabályok szerint balesete nem üzemi baleset, ezért kártérítési igényét elutasították. Ismerősei azt tanácsolták, hogy forduljon kártérítési igényével a járda takarítását, illetve felszórását elmulasztó háztulajdonoshoz.

Olvasónk arra kíváncsi, hogy ki köteles a balesetével kapcsolatosan felmerült kárának megtérítésére?

Olvasónk esetében a vállalat tájékoztatása helyes volt. A munkába menet történt baleset a társadalombiztosítási jogszabályok szerint üzemi balesetnek minősül, és az üzemi balesetet szenvedett biztosítottakra vonatkozó kedvezményes ellátásra jogosult a sérüléséből eredően. A munkajogi szabályok szerint olvasónk úti balesete nem tekinthető üzemi balesetnek, s így a vállalat nem köteles a táppénz és a kereset közötti különbözet megtérítésére.

Az érvényes rendelkezések szerint a háztulajdonos, illetve a bérbeadó köteles gondoskodni arról, hogy az épü-

let és a bérlet közötti használatra szolgáló helyiségek állandóan tiszták legyenek, az épület kapualját, a lépcsőházat, a folyosókat, továbbá az ingatlan előtti járdát egész évben tisztítsák. Télen a járdát a hótól köteles megtisztítani és a járdák síkosságát felszórással megszüntetni. Balesete azért következett be, mert a háztulajdonos a hótól a járdát nem tisztította meg, azért a polgári törvénykönyv rendelkezései alapján felel a balesetből eredő összes kárért. Olvasónk szólítsa fel a mulasztó háztulajdonost, hogy kárát térítse meg. Amennyiben a felszólításra a háztulajdonos a kárt nem fizeti ki, akkor forduljon a bírósághoz követelésének érvényesítése végett.

Dr. V. M.

Vonaton

Hajnalonként sokszor munkahelyi megbízásból utazom Budapestre, hiszen a mindent elintéző bűvös körpécset lehetetlen nyomát ott kapjuk meg kérvényünkre, előterjesztésünkre, javaslatunkra. A még sötétebb burkoló Napfény expresszre igyekezve, a MÁV jóvoltából kellő udvarassággal rázom le kellemetlen ismerősömet a következő kérdés: hová szól a helyjegyet? De kár — mondjuk mindketten — és megelégedve foglaljuk el kijelölt helyünket, más-más kupében. Az utazás kellemesnek ígérkezik, hiszen az elmaradhatatlan kávé, napilapot a mozgóbusz és egy gyorsmozgású újságos előzőken adja át. Az utóbbi valóban fűrge, mert mire kiszámlálom a visszajáró összeget, már a negyedik kupében árulja kelendő portékáját. Kárörömmel tapasztalom, hogy másnak sem erőssége a matematika.

A vonat elindul. A jegyvizsgáló meggyőző választ ad a túlfűtés okára: a hátsó kocsiakat csak úgy tudják fűteni, ha a gőz túlnyomással megy a vezetékeken. Na de segíts magadon... a zakót levetve, a frissen mosott fejtámlaborító csábít egy kis szunyókálásra. Többnyire mindenki talál magának elfoglaltságot. Van, aki olvas, tanul, szemlélődik, vagy másokat zavar. Egy fiatalember a nagy Ő-vel kapcsolatos elményeit fűszerezi vaskos megjegyzéseivel. Időközben zsebéből egy üveget húz elő, megosztva társával annak tartalmát.

A levegőben borszag terjed. A megüresedett üveg végül a pályatesten csattan, mintha nem létezne hulladékgyűjtő. A kupéajtóját a vonat lendülete hőkinyitja, hol becsukja. Elismerés nélkül állapítom meg, erős ember lehetett

az, aki erejét a záron próbálta ki. A gondosan bevarrt kárpitülés ugyancsak vandál indulatokat lepez. Miért, kérde az egyik utas? — közben nem veszi észre, hogy az ölébe gyűjtött földimogyoró héja a földre szóródik. Mások a folyosón beszélgetve hanyag mozdulattal szórják a cigarettahamut az egyébként tisztán tartott kocsipadlójára. Cegléd körüli az ügyeletes takarítónő elnézést kér a zavarásért, majd összesepri a szétszórta szemetet. A kalauz közben tájékoztatja az utasokat: Budapest következik, viszontlításra. A vonat megáll, jóleső érzéssel állapítom meg: pontosan érkezett.

A MÁV igyekezetét elismerve arra gondolok, mi utasok még mennyi mindent tehetnénk a kellemes, kultúrált utazás érdekében!

F. L.

Szocializmus és embereszmény

A társadalmi rendszerek milyenségének egyik lényeges kifejezője az embereszmény, az emberideál, amely sokoldalú plaszticitással mutatja meg, mit vár el a társadalom az embertől, milyen lehetőségeket biztosít az egyén számára. A szocialista társadalom embereszménye — meg egyezően a haladó társadalmak felfogásával — az úgynevezett sokoldalúan fejlett személyiség, amelynek kifejlődéséhez először adottak a társadalmi feltételek. A megelőző társadalmak haladó szakaszaiban esetenként felállították például a sokoldalúan fejlett személyiség eszményét, de a sokoldalúság kialakítását a társadalmi viszonyok lehetetlenné tették, sőt az esetek egy részében az egyoldalúvá váláshoz, a személyiség torzulásához vezettek.

A sokoldalúan fejlett személyiség, mint embereszmény, számos összetevőt tartalmaz, amely közül mint lényeges jegyeket, az alábbiakat emelhetjük ki — megjegyezve azt, hogy a terjedelmi keretek csak tézisszerűen teszik lehetővé mondandóink kifejtését. Az ember egész élete tevékenységében realizálódik és a tevékenység különböző formái adják a személyiség különböző oldalait is. Az ember legalapvetőbb tevékenysége a munkatevékenység és ehhez kapcsolódnak a sokoldalúság igen lényeges vonatkozásai is. A szocialista embereszmény esetében az egyik leglényegesebb társadalmi elvárás a lelkiismeretes munkavégzés, hisz ez szabja meg a társadalom-

hoz való leglényegesebb viszonyt. Ez az elvárás magában foglal olyan további vonatkozásokat, mint a jó szakértelem, a másokkal való együttműködés, a munkafegyelm betartása és ezek alapján azt eredményezi, hogy a munka életörömmé válik és az ember önmegvalósításának a legjelentősebb eszköze lesz.

A szocialista embereszmény további lényeges jellemzője a magas fokú politikai tudatosság, az ebből fakadó aktivitás és közéleti tevékenység. A politikai tudatosság magában foglalja a marxizmus-leninizmus ismerete alapján a szocializmus mellett elkötelezettséget, a széles körű és rendszeresen továbbfejlesztett politikai ismereteket, a hazafiságot és az internacionalizmust. De lényeges eleme a rendszeres gyakorlati, politikai tevékenység és a közért folytatott munka. Az abolitikus, a köz ügyei iránt közömbös ember életfelfogásával a szocialista embereszmény nem egyeztethető össze, de a politikai tudatosság és aktivitás nem egyedül jellemzője a szocialista típusú embernek, hanem csak egy vonatkozást, egy oldalt jelent.

A világnézeti beállítottság, a világnézeti ismeretek is kiemelten fontos mutatói a személyiségnek. A szocializmus embereszménye esetében alapvető követelmény a tudatos materialista világnézet és ezen alapuló racionalista gondolkodásmód. A tudományos racionalista világnézet szükségképpen magában foglal bizonyos filozó-

fiai ismereteket, valamint megfelelő jártasságot a természet- és a társadalomtudományokban, valamint korunk lényeges kérdéseinek az ismeretében. Egy másik oldalról a tudományos világnézet mentességet jelent a vallásosságtól, a babonás, misztikus, irracionális gondolkodásmódtól.

A személyiség arculatát meghatározó tényezők sorában fontos helyet foglal el az erkölcsi arculat, az erkölcsi magatartás. A szocializmus embere esetében alapvető követelmény a pozitív erkölcsi arculat, amelynek főbb jegyeihez sorolhatjuk a becsületességet, az őszinteséget, az igazságosságot, a lelkiismeretességet. A felsorolt jellemzőket számos egyéb jellemzővel egészíthetjük ki, amelyeket mintegy összefoglalóan alapvetően tartalmaz a szocialista kollektívizmus és humanizmus elve. Az erkölcsiességgel kapcsolatos egyik lényeges elvárás, hogy nem válik külön, nem vezet megkettőződéshez az ember közéleti és magánéleti erkölcsé. A magánéletét is az igényesség, lelkiismeretesség jellemzi: itt is betartja a szocialista erkölcsi normáit, még abban az esetben is, ha a társadalmi kontroll látó- és hatókörén kívül esik tevékenysége.

A szocializmus a családot az egyik legjelentősebb társadalmi értéknek tekinti. Ma már tudományosan is bizonyított tény, hogy a személyiség normális fejlődéséhez a család az egyik elengedhetetlen feltétel. A család egyrészt hozzájárul bizonyos pozitív erkölcsi jegyek kifejlődéséhez, másrészt más tényezőkkel együtt a pszichikai egyensúly biztosításának is egyik lényeges tényezője. A szocializmus embere tehát családhoz tartozó, családi életet él egyén, és nem a családon kívüli, magányos ember. Az egészséges családi kapcsolatok mutatói között említsre méltóak a családtagok egyenlősége, a családi tevékenység